

A cirkuszi menázséria felvonulása

Kutyavilág, oroszlánrész és más állatságok

Első Magyar Látványtár, Diszel, 2016. VI. 19. – IX. 30.

PÉNTEK IMRE

LUZSICZA ÁRPÁD:

Fekete kutya III., 2004,
papír, tus, 46x46 cm

Az „alapítások” kora lezárult, de legalábbis különleges esemény képzőművészeti életünkben. A meglévő – elsősorban budapesti magángalériák, mint a Koller Galéria, a Kieselbach vagy a KOGART – már szerves részei a műgyűjtésnek és a műpiacnak, s a vidéki hasonló intézmények is vagy megszűntek, vagy stabilizálódtak. Ez utóbbiak közé tartozik az Első Magyar Látványtár, mely a Tapolca melletti Diszelben nyitotta meg kapuit 1997-ben, a Stankovics-malomban, s azóta a nyári balatoni kulturális események egyik színterévé. Elsősorban a kortárs művekre koncentrál, de szívesen merít akár a Monarchia múltjából is, ha az a koncepcióba belevág. Kicsiny Balázs, Albert Katalin vagy Ganczaugh Miklós „komolyabb” tárlatai után egy könnyedebb téma került „terítékre” a nyári szezonban *Kutyavilág, oroszlánrész és más állatságok* címmel. Az év elején már volt egy „próbakiállítás” a Vízivárosi Galériában, de ez a

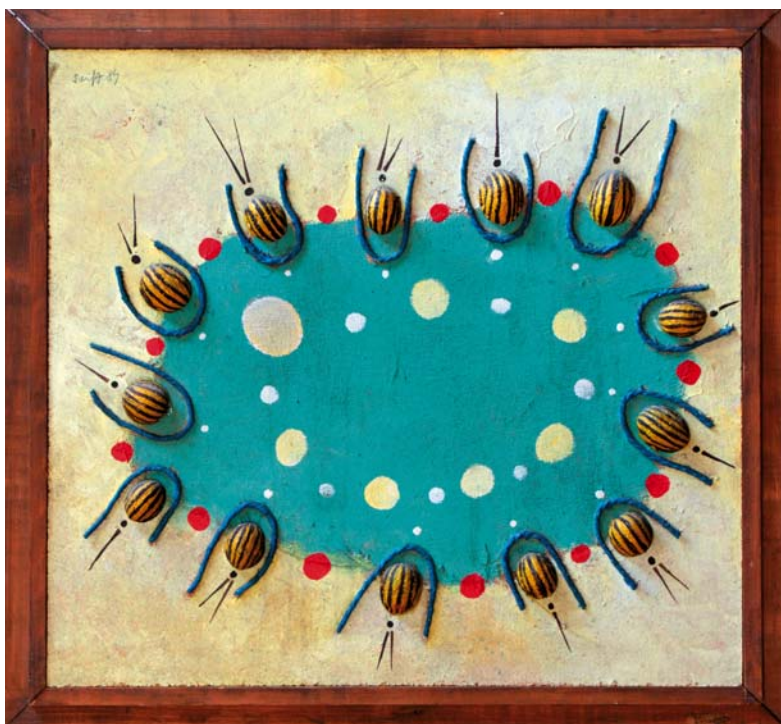

foto: Lukács Zoltán

A földszinten ismétetlen elragadnak a „vizuális lelemények”, az ismeretlen (giccses) alkotók remekművei. A karikatúra nyelvén szól az üzemi vezetőt árnyékukkal karikázó képecske, az *Antik jelenet* vagy a *Hattyúpár*. Előkerülnek a 19-20. század fordulójá táján született nyomatok, mint *A zene allegóriája*, netán olyan „elegyes” leletet utánzó műtárgy, mint a *Feneklakó üveghal*. A kezdetekre utal *Prutkay Péter Őstojása* vagy *Kovács Albert Kigyótojása*, illetve *Altorjai Sándor* régi pasztelleje, az *Góliáth, az óriásbálna Budapesten*. *Bognár Zoltán* fekete-fehér nyomata – a *Halászok* – jellegzetes darabja a kiállításnak. Már az első terem meggyőz arról: a műtárgyak világa milyen szervesen belenyúlik a giccses, amatőr alkotások közé. A régi plakátok vagy tudományos leletek (?), netán ipari képződmények – itt csokoládéformák – jelzik, milyen mélyen beletartozik civilizációnkba az állatbrazolás. A rendezők csak szerény mértékben éltek a giccses, émelegős „alapképletekkel”, mint a *Balassa Katalin* által felidézett *Cica gombolyaggal*. A földszinten kapott helyet *P. Kovács Péter Kerti fogasa*, mely egy felnagyított, kőből-vasból készült csontvázimitáció.

A humor, az ironia végigkíséri a kollekció darabjait. Ennek szép példája *Wahorn András Óriáscicaműsor* című rajza vagy *Zoltán Sándor Bulgakov macskája* című festménye. *feLugossy Gyászcentaurja* szintén e körhöz tartozik. *Böröcz András* rajzai is „belevágnak” a témába (*Két macska*). *Tamács Noémi Tigrisem, tigrisem* címmel „szelídítette” a vadon vérengző fenevadjait. *Prutkay Péter* felnagyított bolhája félelmetes lényvé válik a szemünk előtt, *Szmadám György Pegazusa* pedig kellő alkalmatossággal a magasba szárnyaláshoz.

Eddig jobbára a festők-grafikusok műveiről szóltunk, pedig szobroplasztikák is a téma kiváló megjelenítői. *Kungl György* a *Halak dala* című, nagyobb méretű mázas kerámija igazán reprezentatív alkotás, a

SZEIFT BÉLA:

Burgonyavirág, 1984,
pozdorjalemez, olaj, spárga,
dióhéj, tüll, 44x47 cm

mostani anyag bővült, elsősorban a nagyobb méretű képekkel. A rendezők – Vörösvári Ákos és Steffanits István – mindent elkövettek, hogy hangulatot teremtsenek az állati-emberi kapcsolatokat bemutató alkotásokból. Ez – első látásra – sikerült nekik. Valósággal elkápráztat a változatos állatsereglet! És hányféle műfajban, humoros vagy filozofikus előadásban!

foto: Lukács Zoltán

három egymásba érő haltest együttese tragikusan mosolyogtató. A *Fábry Sándor–Wahorn András*-kettős *Elfújta a tigris* címmel hozott létre egy szöveges-rajzos műszörmé installációt. *Lóránt Zsuzsa* kispasztikája az irodalom fejlődése, *Pilinszky* előtt tiszteleg (*Pilinszky farkasa*).

Fölfelé haladva szarvasokkal, címerállatokkal találkozunk. Ám a lépcsőbeugró ismét egy *Kunlg György*-művet tár elénk – két sasmadár csókban forr eggyé, a kerámia nyelvén megjelenítve. *Orosz István* oszlop-sarnokában bárányok bolyonganak (*Santo Stefano Rotondo*), s *Somogyi Győző* is bekerülhetett a felidézett körbe szamarával, *Jézus bevonulása Jeruzsálembe* címmel, a 70-es évekből. Egy kézzel festett tálon fecskék cikáznak, megjelenik a Jó pásztor, s csipketervek szerveződnek állati mintákkal. Visszatekintve látjuk: *Szemadám György* kis íróniával és teljes mesteri felkészültséggel festett madárkollektívája egy szennvedély lenyomata. Többen is idézték *El Kazovszkij* „kutyadémonait”, mint *T. Szabó László*, *Rácmolnár Sándor* pedig *Bartók* bogarainak próbált utánajárni. *Ruzsa Dénes* az univerzumig merészkedett, amikor annak „szövőit” kapta lencsevégre. A grafikákon *Altorjai Sándor* „pókja”, *Szöllősi Endre Békája*, *Háy Ágnes Teknőse* káprázta el, *Sáros András Miklós* mesteri „álcázással” alkotta meg a bozótba rejtő madár ábrázolatát, és hasonlóan mimikrizik *Ruzsa Dénes* fotóján a kecskebéka. Egy *Altorjai*-festmény pedig a ketrecreb zsföldött papagájseregletet adja vissza bravúrosan.

foto: Lukács Zoltán

A különszoba a kutyavilág epizódjait idézi a klasszikus németjuhásztól (ismeretlen festő műve) *Zoltán Sándor El Kazovszkij-émlékművéig*. *Ganczaugh Miklós* szakrális festménye éppúgy elbűvölő, mint *Szemadám György Harkálya* vagy *Jégmadara*.

A medve- és elefántmotívumok sem hiányoznak: *Roskó Gábor* grafikai játékaire jó példa a *Teljes elhidegülés*, mely az általa kreált elefántemberek mindennapjait örökíti meg. *Lisziák Elek* és *Swierkiewicz Róbert* az általuk kreált (állat-ember) figurákat csempészik elő, míg *Olescher Tamás* a lovaknak hódol. Két ismeretlen naiv alkotó bűvöl el a *Bagolyanya* és *Két fehér* című munkájával, de *Prutkay Péter Tárlatlátogatója* vagy *Szeift Béla* – krump-libogarakból komponált – virága éppúgy találó, mint *Anna Margit* nagy erudícióval megfestett *Allegóriája*.

foto: Lukács Zoltán

A tetőn pasztikai kavalkád fogad. *Zoltán Sándor Nyuszit oktató Mackója*, egy végtelenül játékos installáció, az erotikus mezők felé viszi el a képzeletet, s *Albert Katalin* 20. századi litográfiákhoz készített *Passe-p-Artjai* pedig nagy beleérző-képességről tanúskodnak.

A rendezők szándéka, azt hiszem, teljesült: vizuális konglomerátummá alakítani át a rendelkezésre álló teret, felületeket. A kép- és pasztikai szöttek, a színek kavalkádja érzékletes teljességet ad az állatokról, ember és állat legendás, mitikus és újkori kapcsolatairól. Sikerült kiterjeszteni az értelmezést a nem művészi jellegű termékek felé is, egybefonni a művészi és nem autentikus közeget, ami mindig is kivételes erénye a Látványtárnak. Valóságos cirkuszi menaszéria vonult fel itt, emlékezetes átírásban.

Ha hihetünk a dátumnak: jövőre lesz 20 éve, hogy az *Első Magyar Látványtár*, ez a furcsa, különleges képződmény, mely képes összekötni a helyit és az egyetemest, megnyitotta saját kiállítóházát. Ennek a működésében benne van az alapító-kurátor helyismerete is. *Vörösváry Ákos* mesélte el, amikor *Salvador Dalí* egy számozott, színes nyomatát nézegettem, hogy egy helyi lakos hozta be az utolsó pillanatban. A bravúros kép – a *Hattyúelefánt* – a tükröződések játékaival lepi meg a nézőt, amikor a két állatot ily módon hozza egybe. Ismét egy íz, izletes „kultúrcsemege” a diszeli varázsmalomból, mely képes a valóból a művészet álomvilágába röpteni az odalátogató közönséget.

foto: Lukács Zoltán

ISMERETLEN SZERZŐ:

Fecskepár, 1930-as évek (?), olaj, vászon, 18x24 cm

EFZÁMBÓ ISTVÁN:

Fiatalkorú macskák hullámszóra ítéve, 1982, festett fa, 22,5x50x28 cm

ZOLTÁN SÁNDOR:

El Kazovszkij-émlékmű I., 1987, farost, üveg, fa, papír, cérna, 25,5x19,5x9 cm